

ՄԱՅՐ ՀԱՅՐԵՆԻՔՈՒՄ

ՀԱՄԱՌՈՏ ԼՈՒՐԵՐ

ՀԱՅԱԳԻՏԱԿԱՆ ՆՈՐ ՊԱՐՔԵՐԱԿԱՆ.—Լույս տեսավ Հայկական ՍՍՌ Գիտությունների ակադեմիայի Նոր գիտական օրգան «Պատմաբանասիրական հանդես»-ի առաջին համարը։ Առաջին համարում զետեղված են ակադեմիկոս Արտ. Կարինյանի, Հայկական ՍՍՌ Գիտությունների ակադեմիայի թղթակից անդամ պրոֆ. զոհա. Արարատ Ղարիբյանի, ակադեմիկոս Ս. Ներսիսյանի, պատմական գիտությունների դոկտոր Աշոտ Հովհաննիսյանի, պատմական գիտությունների թեկնածու Հ. Ժամկոչյանի և ուրիշների հոդվածները։ Համարն ունի հաղորդումների, հրապարակումների, գրախոսության, տեղեկատվության, ինչպես նաև «Սփյուռքահայ կյանք» և լրատու բաժինների Գիտական այս նոր պարբերականում լուսաբանվելու են հայ ժողովրդի պատմության, գրականության, փոխառության, լեզվի և մշակույթի հարցերը, պատմագրության, բնագիտության, բանասիրության և հայագիտության տեսական խնդիրները, հայ ժողովրդի քաղաքական, տնտեսական և մշակութային կապերը մյուս ժողովուրդների հետ։

ԻՐԱՆԱԿԱՆ ԲԱՆԱՍՏԵՂՄ ՍԱԱԳԻՏԻՆ ԼԻՐԱԿԱՆ ԵՐԵՎԱՆ.—Մայիսի 23-ին, Գրողների միության գահի ճում, տեղի ունեցավ Իրանի մեծ բանաստեղծ Սաադիի (1184—1291 թ.թ.) «Գոյնեստան»-ին նվիրված հանդիսավոր երեկո, որը կազմակերպել էին Հայաստանի Գրողների միությունը և Արտասահմանի հետ կուլտուրական կապի Հայկական բնկերությունը։ Սաադին աշխարհի ամենախմաստուն բանաստեղծներից մեկն է, որ իր ստեղծագործություններում արտահայտել է մարդկային ազնիվ խոհերն ու գաղափարները։ Զննելուով հանդես եկավ Ս. Տարոցցին։ Հայաստանի Պետական հրատարակչությունը հրատարակության է պատրաստում «Գոյնեստան»-ի նոր թարգմանությունը։ Սաադիի կյանքի և գրական գործունեության մասին տույժ տեղեկություններ քիչ են։ Հայտնի է, որ նա իր կյանքի զգալի մասը անց է կացրել ճանապարհորդությունների մեջ։ Երգագայել է Մերձավոր և Միջին արևելքի գրեթե բոլոր երկրներում, եղել է նաև Հայաստանում։ Նա ավարտել է Բաղդադի «Նիզամիե» նշանավոր դպրոցը։

ՈՒՍՈՒՑԻՉՆԵՐ ԲՈՒԼՎԱՐԻԱՅԻ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԴՊՐՈՑՆԵՐԻ ՀԱՄԱՐ.—Բուլղարական կառավարության խնդրանքով Հայաստանից դասատուներ են ուղարկվում Բուլղարիայի հայկական դպրոցներում դասավանդելու համար։ Այդ նպատակով Հայաստանի Լուսավորության մինիստրությունը առաձեռնացրել է փորձված դասատուների մի խումբ, որը երկու տարով մեկնելու է Բուլղարիա։ Նրանք դասավանդելու են մայրենի լեզու և գրականություն Սոֆիայի, Վառնայի, Բուրգասի, Սառնովգրադի և Բուլղարիայի այլ քաղաքների հայկական դպրոցներում։

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՍՌ ԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԱՎԱԳԵՄԻԱՅԻ ԼԵՋՎԻ ԻՆՍՏԻՏՈՒՏՈՒՄ.—Հայկական ՍՍՌ Գիտությունների ակադեմիայի Լեզվի ինստիտուտի գիտական աշխատողները ավարտել են տպագրության են հանձնել Ռուս-հայերեն բառարանի վերջին՝ չորրորդ հատորը, որն իր տեսակի մեջ լավագույնը և ամենաթավալունն է։

Բառարանը պարունակում է ավելի քան հարյուր հազար բառ։ Այս խոշոր աշխատությունը հայ լեզվագիտների ֆրոֆ. զոհա. Ա. Ղարիբյանի, Ե. Տեր-Մինասյանի, Հ. Համբարձումյանի, բանասիրական գիտությունների թեկնածու Մ. Գևորգյանի և բառարանագետ Վ. Փոթիյանի երկարամյա քրտնաշան աշխատանքի արդյունքն է։ Ինստիտուտի կոլեկտիվը ավարտեց նաև արդի հայերենի եռահատոր բացատրական բառարանի կազմումը։ Հարյուր հազար բառ ամփոփող այս բառարանում օգտագործված են բնագրերի հայ և ռուս դասական գրողների, արտասահմանյան և սովետական գրողների ստեղծագործություններից։

Սկսվել է հայ-ռուսերեն եռահատոր բառարանի կազմումը, որը պարունակելու է հարյուր հազար բառ։ Երևանի Պետական համալսարանի, Մանկավարժական ինստիտուտի, Հեռակա-մանկավարժական ինստիտուտի լեզվաբանների համագործակցությամբ Հայկական ՍՍՌ Գիտությունների ակադեմիայի Լեզվի ինստիտուտը սկսել է հայերեն եռահատոր ակադեմիական բերականություն կազմելու աշխատանքները։ Արդեն լույս են տեսել բերականության առանձին մասերին նվիրված գիտական լուրջ ուսումնասիրություններ։

Մրաքրի մեջ է մտցվել հայերենի 20 հատորանոց ակադեմիական բառարանի նախապատրաստումը: Այն բովանդակվում է առանձին բառեր, դարձվածքներ և նախադասություններ:

ՆԿԱՐԻՉ ԳՈՒՐՈՍԻ ՑՈՒՑԱԶԱՆԴԵՍԸ.—Վերջերս Երևանի կերպարվեստի դահլիճում բացվեց ինքնուսուկարիչ Գուրոսի (Գուրգեն Պարոնյան) աշխատանքային ցուցահանդեսը: Ցուցադրվել էին Հայրենիքը ներկայացնող բնանկարներ, նատյուրմորտներ և այլն: Դրանք աչքի են ընկնում իրենց պարզությամբ, հարազատությամբ և անմիջականությամբ:

ԱՐՎԵՍՏԻ ԻՆՍՏԻՏՈՒՏ.—Հայկական ՍՍՌ Գիտությունների ակադեմիայի Արվեստի պատմության և տեսության սեկտորը վերակազմվեց Արվեստի ինստիտուտի: Նոր ինստիտուտը ունի ճարտարապետության, երաժշտության, կերպարվեստի և այլ սեկտորներ:

ԿՈՄԻՏԱՍ ՎԱՐԴԱՊԵՏԻ ԱՆՏԻՊ ՆԱՄԱԿՆԵՐԸ.—Վերջերս տեղի ունեցավ Հայկական ՍՍՌ Գիտությունների ակադեմիայի Արվեստի ինստիտուտի գիտական խորհրդի անդամների ընդլայնված նիստը, որտեղ լրացվեց արվեստագիտության թեկնածու Մատթեոս Մուրադյանի գիտական հաղորդումը՝ «Կոմիտասի նորահայտ անտիպ նամակները» թեմայով: Այդ անտիպ նամակները վերաբերում են 1902—1912 թվականների ժամանակաշրջանին: Օգտագործելով մինչև այժմ անտիպ մնացած նամակները, զեկուցողը հանգամանորեն կանգ առավ Կոմիտաս վարդապետի կողմից առաջ քաշված մի քանի կարևոր հարցերի վրա և բերեց ընդարձակ քաղվածքներ այդ նամակներին, որոնց մեջ շարժական հետաքրքիր նորություններ կան Կոմիտաս վարդապետի ինչպես ստեղծագործական ու գիտահետազոտական, այնպես էլ հասարակական, քաղաքական հայացքներին վերաբերող:

ԿՈՄՊՈԶԻՏՈՐ ՍՊԻՐԻՏՈՆ ՄԵԼԻՔՅԱՆԻ ՄԱՆՎԱՆ 25-ԱՄՅԱԿԻՆ ՆՎԻՐՎԱՄ ԵՐԵՎԱՆ.—Երևանի Կոմպոզիտորների տանը տեղի ունեցավ երեկո նվիրված հայ անվանի կոմպոզիտոր Սպիրիդոնի (Ստեփան սարկավազ) Մելիքյանի մահվան 25-ամյակին: Այդ օրը Կոմպոզիտորների միության դահլիճն էին հավաքվել երաժշտագետներ, արվեստի աշխատողներ, երաժշտասեր հասարակայնության ներկայացուցիչներ: Սպիրիդոն Մելիքյանը հայ ազգային երաժշտության հիմնադիր Կոմիտաս վարդապետի սկսած մեծ գործի շարունակողն էր: Նա ժողովրդական երգերի բանահավաք էր, երաժշտության հիմնալի մասնագետ, որի հոգվածները, հայկական հին նոտագրությամբ նվիրված աշխատությունը, «Հայկական ժողովրդական երգերի գամմաներ», «Հայ երաժշտության պատմության մուլագներ» գրքերի իրենց արժանի տեղն ունեն հայ երաժշտության պատմության մեջ:

Երեկոյին Ս. Մելիքյանի մասին իրենց հուշերը պատմեցին Կոմպոզիտոր Ա. Տեր-Ղևնդյանը, ճարտարապետ Մ. Մազմանյանը և ժողովրդական ուսուցիչ Սիմակ Սահակյանը: Ժողովրդական դերասան Ծարա Տալյանը երգեց Ս. Մելիքյանի մինչև օրս չկատարված ստեղծագործություններից:

ԱԿԱԴ. Վ. ՀԱՄԲԱՐՁՈՒՄՑԱՆԻ ՄԵՄԱՐՈՂՄԱՐ.—Ամերիկայի արվեստների և գիտությունների ակադեմիան (Բոստոն քաղաք) Հայաստանի Գիտությունների ակադեմիայի պրեզիդենտ, ակադեմիկոս Վ. Համբարձումյանին ուղարկել է նրան Ակադեմիայի պատվավոր անդամ ընտրելու դիմում:

Վ. Համբարձումյանը Ամերիկայի արվեստների և գիտությունների ակադեմիայի պատվավոր անդամ ընտրված առաջին սովետական աստրոֆիզիկոսն է:

ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ԿԵՐՊԱՐՎԵՍԱԳԵՏՆԵՐԻ ՑՈՒՑԱԶԱՆԴԵՍԸ ԵՐԵՎԱՆԻՄ.—Հունիս ամսվա 9-ին Հայաստանի Պետական պատկերասրահում բացվեց սովետական կերպարվեստագետների 1955—1957 թվականների գեղանկարչության, քանդակագործության և գրաֆիկայի ցուցահանդես: Ցուցահանդեսում ներկայացված է ավելի քան 350 աշխատանք: Ցուցահանդեսում ներկայացված գործերը պատմում են մեր երկրի պատմական անցյալի, Հայրենական պատերազմի, տնտեսական և մշակութային կյանքում ձեռք բերած նվաճումների մասին:

ՆԱՂԱՂՈՒԹՅԱՆ ՊԱՇՏՊԱՆՈՒԹՅԱՆ ՌԵՍՊՈՒԲԼԻԿԱԿԱՆ ԿՈՄԻՏԵԻ ՀԱՄԱԳՈՒՄԱՐԸ.—Հայաստանի աշխատավորները չեղմունքի պաշտպանում են Ստոկհոլմում զինաթափման և միջազգային համագործակցության կոդեքսի հրավիրելու գաղափարը: Հունիսի 11-ին Արվեստի աշխատողների տանը տեղի ունեցավ Հայկական ՍՍՌ Խաղաղության պաշտպանության ռեսպուբլիկական կոմիտեի համագումարը մայրաքաղաքի հասարակական կազմակերպությունների ներկայացուցիչների մասնակցությամբ: Խորհրդակցության մասնակիցները հոտեկայս հարգեցին խաղաղության գործի անհուն մարտիկներ Ամինայի Հայոց Կաթողիկոս Գևորգ Զ-ի, Ա. Իսահակյանի, Դ. Դեմիրճյանի և Հ. Դանիելյանի հիշատակը:

Ստոկհոլմի կոդեքսի նախապատրաստման մասին ղեկուցումով հանդես եկավ Հայաստանի խաղաղության պաշտպանության կոմիտեի նախագահ, րանսատեղծ Նաիրի Զարյանը: Խորհրդակցության մասնակցեց նաև Նորին Ս. Օժոթյուն Տ. Տ. Վաղգեն Ա Ամինայի Հայոց Վեհափառ Կաթողիկոսը, խաղաղության մեծ գործիչը, որը երկար ժամանակ եղել է Ռումինական Ժողովրդական Ռեսպուբլիկայի խաղաղության կոմիտեի անդամ և շքանշանով պարգևատրվել է Ռումինական կառավարության կողմից: Վեհափառ Հայրապետը ընտրվեց խաղաղության պաշտպանության ռեսպուբլիկական կոմիտեի անդամ: Նորին Ս. Օժոթյունը Հայ Եկեղեցու և բոլոր հավատացյալների սնունդի չեղմունքի ողջունեց Ստոկհոլմի կոդեքսի հրավիրումը և իր համոզմունքը հայտնելով ասաց, «Մարդկայնությունն ու խաղաղասիրությունը կհաղթանակեն, և ժողովուրդները միմյանց հետ կապեն հաշտ ու խաղաղ»:

ԱՆԴՐԿՈՎՎԱՍՑԱՆ ՌԵՍՊՈՒԲԼԻԿԱԿԱՆ ԲԱՍՏԵՐԱԿԱՆ ԳԱՐՈՒՆԸ.—Անդրկովկասի եղբայրական ռեսպուբլիկաների կուլտուրայի միջխտրությունների որոշմամբ, ամեն տարի հերթականորեն Թբիլիսիում, Երևանում և

Բաքվում անց է կացվում «Թատերական գարուն»։ Առաջին գարունը տեղի ունեցավ անցյալ տարի Քրիի-սիում։ Այս տարվա գարունը անց կացվեց Երևանում՝ մայիսի 31-ից մինչև հունիսի 7-ը։ Թատերական գարունային 31-ից մինչև հունիսի 7-ը, Թատերական գարունային ներկայացվեցին ժամանակակից թատերական ներկայացումները։ Ներկայացվեցին ժամանակակից թատերական ներկայացումները։ Ներկայացվեցին ժամանակակից թատերական ներկայացումները։ Ներկայացվեցին ժամանակակից թատերական ներկայացումները։

ԵՐԳՉՈՒՂԻ Ա. ԳՅՈՒԼՁԱԴՅԱՆԻ ՀՈՐԵԼՅԱՆԸ։— Հունիսի 14-ին նշվեց Հայկական ՍՍԻ վաստակավոր արտիստուհի Արաքսյա Գյուլզադյանի ծննդյան 50 և արտիստական-կատարողական գործունեության 30 տարին։ Երբ 25 տարի Արաքսյա Գյուլզադյանը երգել է ռադիոյով և մշտապես արժանացել ռադիոյով կենդանիների ջերմ ընդունելությանը։ Նրա երգացանկը ընդգրկում է ավելի քան 200 հայկական ժողովրդական և գոլանական երգեր, որոնք նա կատարել է ավելի քան 4500 անգամ։ Հայաստանի ամեն քաղաքում ու գյուղում նա համերգներով հանդես է եկել։ Նա համերգներով հանդես է եկել նաև Հայաստանից դուրս։ Եղել է Մոսկվայում, Լենինգրադում, Քրիիսիում, Բաքվում, Ռոստովում և այլ վայրեր։ Ենորհալի երգչուհին իր բեղմնավոր գործունեության համար պարգևատրվել է մեդալներով ու պատվոգրերով։ Արաքսյա Գյուլզադյանը այժմ Հայկական ՍՍԻ վաստակավոր արտիստուհի է։

ՃԱՐՏԱՐԱՊԵՏ Ա. ԹԱՄԱՆՅԱՆԻ ԾՆՆՆԻՅԱՆ 80-ԱՄՆԵՅԱԿԻ։— 1958 թվականին լրացավ հայ մեծագույն ճարտարապետ, ակադեմիկոս Ալեքսանդր Թամանյանի ծննդյան 80-ամյակը։ Անդրապարհի վարպետի արտահայտության մեր Երևանի անունը հավիտենական

կապված է Թամանյանի անվան հետ։ Նրա գրողի տակ է Երևանը։ Նրա մեծության շունը ամենուրեք է։ Նրա տրամաբանված, կշռված հատակագծի վրա է, որ բարձրանում է մեր մայրաքաղաքը։

Թամանյանը ճարտարապետ-արվեստագետ էր, ու իրան կրթությամբ, այլև հոգով։ Սնվել էր դասական ճարտարապետության վարպետներով, բայց գիտեր նրանք զարգարել, ծառայեցին նոր օրերի նոր պահանջներին, նոր ոգուն։ Նա ստեղծել է հայ ազգային նոր ճարտարապետություն։

Թամանյանի գլուխ-գործոցն է Երևանի կառավարական ճուղը, որ հանդիսանում է ներշնչարան և դրամայի ճարտարապետությամբ զարգացողների համար։ Թամանյանը ըստ արժանիության և ճիշտ գնահատեց անցյալից մնացած ճարտարապետական ժառանգությունը և թույլ կանգնեց նրա նկատմամբ ժխտական դիրք բռնողների դեմ։ Նա ժամանակակից բովանդակությամբ շինարարությունը զարգարեց անցյալից, անցած արտահայտչական այլևայլ եղանակներով, նրանց տալով արդիական գույն ու մեկնություն։ Դրա համար էլ Երևանը ոչ թե որևիցե քաղաք է, որին կարելի է պատահել աշխարհի որևիցե մեկ մասում, այլ հայկական քաղաք է, արտահայտում է հայ ժողովրդի դիմքն ու հոգին։

Երախտագետ հայ ժողովուրդը նրա անունով է կոչում Երևանի նոր, շատ հույակապ կառույցներով և բնական զեղեցկություններով զարգարված մի փողոց։ Նրա մուտքին շուտով կկանգնի իր ժպտացող, հայրական նայվածքով անձնավորությունը, քարե պատվանդանից մշտապես հրճվելու համար իր ջերմապես փայփայած երազի՝ Երևանի իրականությունը զարձակ համայնապատկերով։

ՍԱՆԴՐՈ ՍԱՐԿԱՎԱԳ

